

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrdesetne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Razdeljenje Avstrije po narodnosti.

Te dni je nemško-liberalni poslanec Obentraut, sicer ne kaka zvezda prve velikosti a vendar eden veljavnejših ustavovercev, na shodu svojih volilcev nov nemško-liberalen program postavil, s katerim se mnoge novine pečajo, in o katerem mi „neliberalni“ Slovenci kar naravnost lahko rečemo, da nam ne bi bil tako nevšeč, ko bi se kedaj potrebna večina zanj dobila. Ta Obentrautov novi nemški program zahteva namreč, naj se Avstrija razdeli v velike okraje (departemente) po narodnosti ali jeziku, tako, da bi bili na pr. nemški okraji na Češkem popolnoma neodvisni od čeških, slovenski spodnji Štajer tedaj ravno tako popolnoma neodvisni od nemškega zgornjega Štajerja, slovenska Koroška ločena od nemške itd. Torej Obentraut se postavlja na čisto narodno stališče, ne glede na historično.

„Izpolnitvi te terjatve se bodo mnogi poslanci upirali, ali tako je bilo tudi pri direktnih državnozbornih volitvah, naši najodličnejši poslanci so bili proti njim, moral je stoprav Hohenwart priti, da jih je spokoril k tej terjatvi. Tako bode tudi z razpravami glede departementovanja Avstrije, ki je jedino poročstvo za narodni mir.“ Tako je rekel Nemec Obentraut in uže se res oglašajo ustavoverni listi zoper ta predlog. „Tagespost“ sicer hvali idejo, ali boji se za „nemške kolonije“ in za nemške „otoke“, zato je proti nasvetu, ker tetka še nij obupala, da bode slovenski Štajer germanizirala.

To se ve, da so zoper ta predlog tudi Čehi, katerim (narobe kakor nam Slovencem)

historično pravo ugaja in naravno narodno pravo podpira. — Zategadelj se tudi mi, dobro vedoči, da je naše število malo in da le v slogi z družimi avstrijskimi Slovani kaj premoremo, nikakor ne navdušujemo za njega takojšnjo izpeljavo. Mi idejo le konstatujemo in to rečemo, da ima ono isto etično podlogo kakor naša slovenska stara terjatev po administrativnem zedinjenju vseh Slovencev. In če pomislimo, kako so še pred malo leti z grohotom vsi liberalni Nemci posmehovali se našej ideji ločitev dežel po narodnosti, a zdaj uže zdatna stranka mej njimi samimi isto idejo zastopa, moremo le reči: svet se menja, mišljenje se menja, Bog zna kaj še vse bodočnost prinese.

Za obrambo proti trtni uši.

Kakor nam je dopisnik iz Brežic poročil, prodrla je grozna uničevalka vinogradov, trtna uš „phylloxera“ uže čez hrvaško mejo na slovensko zemljo, ter se je prikazala v Kapeli in bati se je, da se pokaže še tudi drugod po dolenjem Štajerskem in dolenjem Kranjskem. Zatorej se nam zdi potrebno, da v svojem dnevniku „Slovenskem Narodu“ precej denes državno postavimo o obrambi ali skupnem varstvu vinogradnikov pri takej strašnej priliki, kakor je razširjenje te male pa nevarne pošasti. Naj našega lista prijatelji in bralci slovensko ljudstvo v vinogradnih krajih s to postavbo seznanijo.

Postava od dne 3. aprila 1875, o tem, kaj storiti, da se trtna uš (Phylloxera vastatrix) ne razširi.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§ 1. Posestniki vinogradov imajo dolžnost, ko zapazijo kako znamenje, ki po znanih skušnjah kaže na to, da se je v njih trtnih zasadih vgnezdila trtna uš, to precej naznaniti županu. Župan bode brž poročil političnemu okrajnemu oblastvu, da je prejel to naznanilo, in ko bi po drugem potu zvedel za znamenja, ki razodevajo, da se je v vinograde na občinskih tleh ležeče zanesla trtna uš, bode rečenemu oblastvu le-to precej vedeti dal. Ob enem naj župan za ta čas, dokler od političnega okrajnega oblastva ne dobode ukaza, okliče prepoved, da se iz zadetih vinogradov ne sme izvažati ali odnati nič vinskih trt, potem rastlin, rastlinskih delov in drugih reči, ki so znane, da se po njih raznaša ta mrčes (§ 18).

§ 2. Kadar politično okrajno oblastvo po takšnem naznanilu ali kako drugače zvé, da se je v vinogradih zasledila trtna uš, naj ukaže tiste vinograde preiskati in to naroči zvedenim možem, ki bodo pod vodstvom gosposke delali.

§ 3. Ako pozvedovanje, napravljeno po oblastvu pokaže, da v preiskovanih vinogradih nij trtna uš, to naj politično oblastvo prekliče izvozno prepoved (§ 1), katero je bil župan začasno izdal.

§ 4. Ako se pa kje trtna uš za gotovo najde, tedaj naj se po oblastvu napravljeno raziskovanje z ozirom na mnenje zvedenih mož raztegne tudi na sosednje vinograde, ter je ob enem naročiti posestnikom takih vinogradov, ki so dalje v stran ter se je menj bati, da bi se uš vanje zanesla, da naj sami svoje vinograde pregledajo, ter to, kar se jim pri tem pokaže, ali naravnost ali po županu naznanijo političnemu okrajnemu oblastvu. Le-to oblastvo bode izvozno prepoved, če jo je župan začasno

Listek.

Centralno-azijska železnica.

(Spisal prof. Ivan Steklasa.)

(Dalje.)

Mej tem pa se sploh vse Kara-Kumi, posebno pa njihov iztražen del, po svojih svojstvih močno razlikuje ne samo od drugih peščar srednje Azije, razen Barsukov, nego tudi od zapadnega dela tega kraja.

Le ta pokrajina je čisto novega postanka, v jugozapadnem voglu se vzdiguje vedno iz Aralskega jezera, kjer posebno pri zalivu Sari-Čaganak voda počasi odstopa ter popušča pesek za soboj. Na tem pesku ne raste nič, in veter ga more nositi po zraku ter vzdigati ga na male holmce.

Ali severoiztočno od Aralskega jezera opaza se vendar rastlinstvo in to blizo jezera prav redko, k iztoku pa precej gosto. Vsled tega pojava začelo se je zanimati za samo

svojstvo Kara-Kumskih peščar. Lučbeno izbravje peska vzetega soboj s pota je pokazalo, da ima v njem razen kremenaste zemlje, gotovo tudi gline, klornatri (zelenec) in drugih soli. Taka zmes po svojih sestavnih delih more hraniti rastlinstvo. Vsled tega morajo tudi peski v teh predelih biti pomešani s zemljo, ter so čvrsti, a ne vzdigljivi.

Izsledovanja podvzeta po velikem knezu Nikolaju Konstantinoviču so odkrila v Kara-Kumah dva popolnoma različna predela. Zapadna polovica je skoro popolnoma pokrita z nepravilnimi holmi peska in le na mestih vidijo se mej njimi glinena tla. V iztočnej polovici nahaja se pesek v malih razrovanih planjavah, a v južnem delu prav redkokrat v malih ostrovi. Železnica bi šla po peščari od severa na iztok, ter bi tako preseкала najbolj del. Tukaj se v peščarah nahajajo izdolbine, pravcem od SZ na JZ, t. j. vzporedno s železnico, kar je posebno koristno. Da v tem predelu, koder bi imela biti sezidana nova železnica,

peski nijso vzdigljivi, so najboljši dokaz stvari ki so ostale tukaj na površini skozi več let. To dokazujejo tudi ostanki kirgizskih zimovišč: steze, sledi njihovih šatorov, črni krogi njihovih pogorišč. Kirgizka mogila, pokrita pred sedmimi leti s suhim Kizil-džuzgenom stoji še zdaj na miru. Velblodske stopinje je moči opaziti čisto lahko na Irgizo-Kazalinskem potu.

Najbolje sredstvo proti vzdigljivosti peska je pa rastlinstvo. Veliki knez piše v svojih zapisih o tem tako-le:

Pred kakimi 30 leti ko je bilo v južnem delu stepe vsled naval razbojnikov (barantači) nevarno kočevati, prihajali so semkaj mirni kočevniki Kirgizi prav redko in v malem broji. V tem času se je tukaj rastlinstvo pomoglo ter postalo visoko in gosto. Tako na pr. je pokrtil Kysyl-džusgen (Calligonum), najrazširnejša stepna bilina, velike predele, ter dosegla visočino nad dva aršina (1 1/2 m.). Odkar je pa kirgizka stepa očiščena vseh razbojnikov, začeli so se kočevniki zopet počasi seliti v

oklicaj (§ 1), potrdilo, oziroma, če še ni oklicano, samo oklicalo in raztegnilo tudi na tiste sosednje vinograde, za katere po mnenji zvedencev sicer še ni gotovo, da imajo trtno uš, ki so pa vendar sumni na to stran, ali ki jim preti bližnja nevarnost od tega mrčesa.

Ta prepoved naj se po vinskih krajih tišega in po okolnostih tudi sosednjih okrajev razglasi, kakor je v katerem kraju navada, in poleg tega tudi po deželnem časniku.

§ 5. Druge kake naredbe, kako bi se nalezba ubranila in sosednji vinogradi ohranili, sme okrajno oblastvo tedaj zaukazati, kadar po mnenji zvedenih mož dotični troški, kolikor je moči naprej reči, ne bodo presegali dobička, ki se ga je po verjetnosti nadejati od njih.

Pod tem uvetom (pogojem) sme okrajno oblastvo, ako bode treba, v obrambo razsežnejših vinogradov ukazati celo tudi kaj tacega, s čimer bi se vinogradi po dotičnih tleh in v najbližji okolici poškodovali ali pokončali; tudi sme zapovedati, da se taka zemljišča na neki določeni čas vinstvu odtegnejo in drugače obdelujejo.

Zvršitev posameznih naredeb lahko se izroči posestnikom samim ali pa županu, tako da politično okrajno oblastvo na-njo pazi, ali jih pa to oblastvo naravnost samo izvršiti dá.

§ 6. Tisto škodo, ki izvira iz prepovedi, da se namreč vinske trte, rastline, rastlinski deli in druga znana nosila tega mrčesa ne smejo odnašati, potem škodo, ki jo ima zemljiški posestnik od tod, da mora vsled naročila po §§ 4 in 18 od gosposke prejetega svoje vinograde sam preiskati, mora zemljiški posestnik sam trpeti.

Za tisto škodo pa in za stroške, ki so v zvezi z izvršitvijo naredeb, ukazanih na podlogi § 5, pristoji odškodba posestniku zemljišča, na katerem se zvršijo take naredbe.

Daje mu se ta odškodba po določenih §§ 7 in 8 iz prispevkov (doneskov), ki jih vsi posestniki v tistej deželi ležečih vinogradov plačujejo.

Pravica do te odškodbe se izgubi, kadar je posestniku moči izkazati, da je on sam kriv, da mu se je trtna uš zanesla ali razplodila, ali če tega, kar mu je bilo oblastvo na podlogi § 5 ukazalo, ni storil ter se ne more opravičiti, zakaj ni storil.

§ 7. Kadar politično okrajno oblastvo po mnenji zvedenih mož najde, da ima kdo pravico do odškodbe, naj po dveh zapriseženih cenivcih dá na samem mestu v pričo župana in

škodo trpečega posestnika ustanoviti, koliko je te škode po številki (cifri).

Deželnemu odboru dotične dežele je dati na znanje, da je določena razprava o odškodbi, ter mu se pridržava pravica, da se v obrambo pravic tistih vinogradnikov, ki bi morali kaj prispevka plačati (§§ 6 in 8), te razprave vdeleži po enem ali dveh poslancih.

Politično okrajno oblastvo naj spise o razpravi zastran odškodbe položi pred politično deželno poglavarstvo.

§ 8. Za škodo po § 7 najdeno, naj politično deželno poglavarstvo, dovprašavši deželni odbor, vsakemu zemljiškemu posestniku prisodi odškodbo, ako poškodovancu ne brani v § 6 omejeni zadržek.

Prisojena odškodba razdeljuje se na vse posestnike vinogradov v tistej deželi, kjer se je škoda zgodila, in sicer tako, da se najde cesarski zemljiški davek od teh vinogradov, kateri je v zadnjem letu pripisan, brez vsega priklada, in da se na tako najdeno skupno vsoto davka po vsakem pol letu razvrže (porazdeli) po odstotkih prisojena odškodba.

Kak izhod ali konec je imela odškodbe razprava in porazdelba, to je po vseh krajih dotične dežele, kjer se pečajo z vinstvom, razglasiti po političnih okrajnih oblastvih, a deželnemu odboru naj to priobči deželno poglavarstvo.

V razglasu na občine naj se ob enem dá na znanje, da vsem tistim, ki so dolžni kaj prispevka plačati, pristoji pravica utečaja (rekursa).

Ta utečaj mora se vpoložiti pri političnem okrajnem oblastvu v 14. dneh po tem, ko se je ta razglas v občini oznanil. Tudi deželnemu odboru pristoji pravica utečaja ter je ta utečaj tudi v 14. dneh po prejetem priobčilu vpoložiti pri deželnem poglavarstvu.

Minister poljedelstva razsoja utečaj.

Ako se ni vpoložil nikak utečaj ali če se je utečaj pravokrepno razsodil, tedaj naj deželno poglavarstvo naroči političnim okrajnim oblastvom, pravokrepno razvržene odškodninske prispevke (doneske) poterjati s prvim zemljiškim davkom vred, ki ga bode plačati. Deželno poglavarstvo napravi po tem, da se poterjane odškodne vsote poizplačajo tistim, ki so škodo imeli.

§ 9. Vsakemu, kdor meni, da mu po deželnem poglavarstvu ustanovljena odškodba in razvržba ali porazdelitev (§ 8) pravice krati, na voljo je, začeti pravdo proti tistim, ki so vsled tega na boljem; toda takšna sodna pravda ne ovira zvršila politične razsodbe.

§ 10. Ako je k izpolnitvi tega, kar se ukaže po § 5, potreba kake začasne naredbe po drugih zemljiških, katera ne služijo vinstvu, tedaj njih posestniku za škodo, ki bi jo odtod imel, pristoji odškodba, katero je po določenih §§ 7, 8 in 9 pozvedeti in opraviti.

§ 11. Zemljiški posestniki morajo izpolniti vse, kar koli jim politično oblastvo v zvržbo te postave ukaže.

Njihova dolžnost je, dopuščati tistim, ki se pošljejo vinograde presledovati ali kaka druga naročila gosposke zvrševati, da na njih zemljišči naredé, kar je potrebno, ter zastonj pomagati jim, kolikor bode treba.

§ 12. Politično okrajno oblastvo ima dolžnost, paziti na izvrševanje vseh naredeb ukazanih, da se odvrne škoda, od mrčesov preteča, in kjer bi treba bilo, dati jih ob trošku nemarnežev posilno zvršiti.

§ 13. Proti razsodbam in ukazom političnih oblastev, ki se izdado v zvržbo te postave, sme se tudi zunaj slučaja, o katerem govori § 8, utečaj (rekurs) do višjega oblastva pri političnem okrajnem oblastvu pismeno ali ustno vpoložiti v 14. dneh po razglasu, oziroma vročitvi razsodbe ali ukazila.

Kadar je nevarno odlagati, sme politično oblastvo brez ozira na vpoloženi utečaj ukazati, da se stori, kar je v odpravo nevarnosti neogibno potrebno.

§ 14. Politično okrajno oblastvo naj uradna dejanja, ki mu jih nalaga ta postava, s sodelovanjem zvedenih mož zvršuje.

Ono naj si, kadar bode potreba, za svoj okraj izvoli zvedenih mož, praviloma izmed udov kmetijskih okrajnih društev ali podučenih vinogradnikov, ter naj jih zapriseže na to, da bodo izpolnjevali dolžnosti, katere jim ta postava naklada.

K dotičnim razpravam (obravnavam) je poleg dveh zvedenih mož in udeleženih zemljiških posestnikov privzemati tudi župane.

§ 15. Kadar gre zato, da bi se nevarnost od vinogradov po različnih političnih okrajih odvrnila, tedaj naj se dotična okrajna oblastva domenijo o tem, kaj bi bilo storiti, ter sme politično deželno oblastvo ukazati, kar se mu zdi primerno zaradi jedinstva v postopanju ali ravnanju. Sosebno sme ono v tem slučaju sebi pridržati posamezna zaukazila, ki sicer pristojé političnemu okrajnemu oblastvu, ali pa volitev dotičnih naredeb izročiti enemu izmed udeleženih okrajnih oblastev.

§ 16. Državni zaklad plačuje troške, ki

Kara-Kum v večjem broji in si tukaj postavljali šatore za zimovišča ter kočevali na vse strani. Od leta do leta pokončujejo grmovje za gorivo, njihova živina pa zgazi na pašnicah peščena tla, ter tako slabi in pokončuje korenine različnih bilin in jih celo na ta način udušuje. Razen tega pa objeda živina po grmih mladje, ter se tako zmanjšuje rastlinstvo, ali pa zakrhljavi, ker ga od zgoraj odgrize, ko je komaj 1 aršin visok in mora potem narazen rasti, a ne v višino. Zategadelj je rastlinstvo v Kara-Kumih, čeravno ga je še precej, vendar le redko in krhljavo postalo.

More se pa odločno trditi, da je rastlinstvo glavno sredstvo, če se hoče v stepi pesek včvrstiti, ker ga mej grmovjem ne more veter tako lahko raznašati. Nij potrebno tukaj z mnogimi dokazi pripovedati, kako važno je rastlinstvo v tem pogledu, nego hočem samo navesti, kako se je to obistinilo v Irgisu, kjer so to sredstvo proti pesku vpotrebili. Po sporočilu vojaškega zapovednika v Irgisu, majora Čiškov-

skega nij bilo leta 1869 v peščeni okolici mesta Irgisa nobenega rastlinstva, ker se je bilo vse za potrebo posadke izreklo. In ko so se bure vzdignile, nosile so pesek od kraja do kraja, ker je postal sipek, ter so l. 1870 celo tri koče zasipane bile. L. 1871 je bilo prepovedano okoli Irgisa 2 vrsti daleč grmovje sekati, ali sploh rastlinstvo pokončavati. Vsled te prepovedi se je l. 1872 čagir (artemisia, pelin) pa tudi drugo grmovje tako razmnožilo, da je moglo zemljo vezati ter vse zasipine popolnoma odstraniti.

Kirgiz Sat-bej, predstojnik volosti Taup (v ujezdu Irgiz) star in pri Kirgizih prav spoštovan in verodostojen mož, kakor tudi mnogi uže več časa v Kara-Kumi kočevajoči Kirgizi trdijo, da se na mestih, kjer je rastlinstvo poljudih in po živini pokončano, gole planjave pokažejo, ali da se rastlinstvo zopet razplodi in zemljo zveže, če se preneha 2 ali 3 leta po teh krajih kočevati.

Iz navedenih primerov se vidi kolike važ-

nosti je rastlinstvo v teh krajih in da peščara Kara-Kum ne more postati nobedenkrat prava pustinja, ker imajo tla, čeravno slabo, vendar nekako podlogo za rastlinstvo.

Tudi sneg ne bi delal mnogo zaprek za železnico. Zima traje tukaj od novembra do marca, a snega pade malo, na 4—6 vrškov (= 18—27 cm.) debelo. Mečav ima malo ter niso niti najmanjše podobne strašnim buram v družih stepnih krajih. Zima je huda do 30° R. Ali uže zgodaj spomladi postane toplo in sneg se topi prav hitro, a snežnica se zgubi v pesku brez vsacega sledu. Blata tukaj nij nigdar. Po leti pa je huda vročina do 40° R. Takrat se vse posuši, samo korenine bilin ostanejo v pesku sveže ter spomladi zopet poženejo iz tal zelena stabla.

Voda najdena v Kara-Kumah je posebno dobra, ker je skoraj popolnoma presna, gloč boka samo od 1 do 3 aršine. Povsodi ob potih so zdenci ter hitro z vodo napolnijo, če se je voda izvekla. Nekateri zdenci so stari uže

se ob komisijskem pozvedovanju naberó za dnine, potnine in druge nagrade organom oblastva, zvedenim možem in cenivcem (§ 7), potem troške za preiskovanje po oblastvu napravljene (§§ 2, 14 in 18) in kaka povračila škode.

§ 17. Prestopki te postave in ukazov in napotil izdanih v nje zvržbo kaznujejo se z globami (v denarjih) do 100 gold. Kadar bi kdo delal zoper izvozno prepoved glede trt itd. omenjeno v §§ 1 in 4, smejo se globe do 300 gold. prisojati.

Globa (denarna kazen) teče v zalog ubozih tistega kraja.

Ako se globa ne more poterjati, ker obsojenec néma s čim plačati, naj se premeni v zapor, namreč za vsakih pet goldinarjev v en dan zapora. Tudi za vzklice proti kazenskim obsodbam velja v § 13 utečajem določeni rok (brišt). Proti enakim kazenskim obsodbam političnih okrajnih in deželnih oblastev se nij moči več nikamor vzklicovati.

§ 18. Minister poljedelstva naj skrbi za to, da se po § 14 te postave dovoljno število ljudij o tem, kako je poznati od uši izvirajočo trtno bolezen in kaj pomaga zoper to bolezen, tako pouči, da jih bodo politična okrajna oblastva lahko jemala za dobre zvedene može (§ 14); potem zato, da bodo ljudstvo, katero se peča z vinstvom, in tudi dotična oblastva zvedela vsako skušnjo o sledu uši na trtah, o rečeh, po katerih se ta mrčes raznaša, in o primer-nih pomočkah zoper to nadlogo.

Ministru poljedelstva je dana oblast, tudi v takih krajih, kjer se trtna uš še nij zasledila, dati pregledati vinograde, ter po vsem okoliših, za katerega velja ta postava, ali po nekem delu tega okoliša prepovedati kupčijo z vinskimi trtami.

§ 19. Deželnim zastopstvom je pridržano, najdene odškodnine (§§ 7, 8 in 10) prevzemati na deželni zalog (fond).

§ 20. Vse vpologe, listine (pisma) in raz-prave o stvari, katero ta postava uravnjuje, proste so štempla in pristojbin (davščin).

Ali ta prostost ne velja tudi za sodno pravdo, o katerej govori § 9.

§ 21. Ministru poljedelstva in ministroma za notranje reči in finance naroča se zvršiti to postavo.

V Trstu, dné 3. aprila 1875.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Lasser s. r.

Chlumecky s. r.

Pretis s. r.

po sto let. Tedaj tudi v tem pogledu se razlikuje Kara-Kum peščara od drugih azijskih pustinj.

Izsledovanja velikega kneza Nikolaja Konstantinoviča so dokazala na ta način, da je mogoče skozi Kara-Kum železnico sezidati: v tej peščari nij tedaj nobenih posebnih zaprek za železnico. V pojedinih mestih morala bi se proti pesku občuvati železnica s zasloni, kar ne bi bilo ravno težko narediti. Tako se je izrazil vsled iztraživanja velikega kneza akademik Gelmersen in komisija orenburškega oddela geografskega društva. In če ima ljudi, ki temu podvzetju prigovarjajo, treba je spomniti, da je tudi agleška komisija, ko je pregledavala suežki kanal, izrazila se, da bode ta kanal gotovo v kratkem zasut od peska iz peščare zaharske. Pa vendar zdaj Angleži čisto drugače mislijo o tem kanalu!

Mogoče je tedaj kroz Kara-Kum provesti mej Orenburgom in Taškentom železnico skoraj v čisto ravnej liniji. Daljina bi bila po orenburškej brošuri okoli 1700 vrst. (Konec prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 2. septembra.

Na čast **cesarja** je mesto Krakovo lepo ozaljšano. Povsodi se vidijo ljudje samo v na rodnej dragoceni poljskej noši. Ob 10. uri dopoldne dné 1. t. m. se je cesar pripeljal v Krakovo. Na kolodvoru so ga pričakovali zastopniki vseh uradov, deputacije iz mest, okraj-jev ter z dežele, vsi v narodnej nošnji, duho-venstvo in plemstvo. Deželni glavar grof Wo-dzicki je cesarja pozdravil poljski, izražal veselje prebivalstva ob cesarjevem pohodu ter zagotavljal mu lojalnost prebivalcev. Dalje je rekel: Mi ne pozabimo svobode, katero nam je podelilo Vaše Veličanstvo. Deželni jezik, našen največje premoženje, za-hvalimo Vašemu Veličanstvu. Za tem je govoril rusinski. Cesar je odgovoril, da je uže dolgo želel priti v Galicijo, katere prebi-valstvo trdno stoji za interese države. Potem je grof Wodzicki predstavljaval cesarju posame-ne deputacije in cesar mu je pri tej priliki dejal: „Zvestost vašega prebivalstva mi je dobro znana.“

Vnanje države.

Iz **Carigrada** se javlja: Riza paša je telegrafoval porti, da mej Albanci vse vre, in da se bodo splošno vzdignili, kakor hitro pride ladijeve evropsko pred albansko obalo. S tem se hočejo vlade strašiti.

V severno zapadnej **Indiji** se baje mej Indci pripravljajo vstanek zoper Angleže. Angleški „Standard“ poroča o tem iz Bombaya: Vedenje Pathanov in Beluzijev blizu Kurachee je tako sumnjivo, da se je bati za varnost onega kraja. Iz Bombaya je indijska vlada tja poslala tri oddelke vojakov, stanovnikom onega kraja pa so pobrali orožje.

Iz **Berlina** se poroča, da je nemški cesar izdal proglas na nemške vojake, ki spo-minja na dogodjaje pred desetimi leti, na ve-like čine nemške armade, na zmago pri Se-danu ter se armadi cesar zahvaljuje. Nadalje naglašja proglas, naj bode armada uzor za vse izpolnjevanje, katero zahteva čast in dolžnost, naj ohrani najstrožjo disciplino, ter naj se ne utruji v urjenji za vojno. Potem da bode nemška armada v bodočih žalostnih časih trdno zavetje domovine.

Domače stvari.

— (Čegav organ je „Slovenec“?) Nevolja nad škandalnim člankom, ki ga je prinesel „Slovenec“ zoper slovenski jezik ravno zdaj, ko so naši poslanci pritiskali, naj se znane resolucije tudi za nas uresničijo, bila je tako občna mej narodnimi ljudmi, da nij bilo te dni niti jednega glasa slišati, ki bi bil neodpustljivo postopanje „Slovenčev“ količkaj opravičevati poskušal. Da, še več. Nihče „Slovenca“ za svoj list nehče pri-znati, tako, da tava ta po Ljubljani kakor prava „res nullius“. Duhovniki ljubljanski se ga menda sramujejo, ker vsak pravi: „meni nič mar“. Državnega poslanca Kljuna niti v Ljubljani nij, in je uže ondan rekel, da se ne peča več zanj. Državni poslanec dr. Poklukar pravi, da mu uredovanje „Slov.“ nič mar; g. Jeran je uže lani v „Dan.“ povedal, da nema nič uplivanja na „Sl.“; g. Jeriča nij tukaj in pravi sicer, da je samo administrator, družega nič; g. dr. Bleiweis nič nehče vedeti o kakem svojem uplivu v tej reči; da celo Brencelj - Aleševcec nam piše, sklicevaje se na § 19. tiskovne postave, da on članka od 26. avg. v „Sl.“ nij pisal, niti ne pred tiskom bral, torej tudi kombinacije našega lista „kar se tiče njegove osebe“ nijso bile osnovane. To s tem priobčujemo, a moramo pristaviti, da se je dozdej zmirom nam in drugim nasproti g. Aleševcec sam kot glavni urednik „Sl.“ nosil in javno hvalil. Da mu pa sploh

skoro nič verjeti nij, to znamo iz izkustva in spet zdaj sam priča. Tedaj čegav organ je vendar „Slovenec“? Ali je tako kakor kaka srenjska paša, kamor vsak, kdor slučajno mimo žene, lahko svoje kljuse past zažene?

— („Laibacher Ztg.“) dobi, kakor smo iz gotovega vira slišali, od dné 15. t. m. družega urednika. Prevzel bode uredovanje znani kranjski zgodovinar g. P. pl. Radics. Tako bode vendar jedenkrat konec perfidnemu in breztaktnemu uredovanju čudnega Germana g. Leo Suppantšitscha, ki je z uradno „Laib. Ztg.“ takó delal, kakor da bi bil to privaten organ njegovega „furoris teutonici“. Še včeraj se o naši pravdi v „Laib. Ztg.“ prav jedno-stranski poroča.

— (Kranjska deželna blaznica.) Ker so nova poslopja za deželno blaznico v Studenci pod Ljubljano uže dodelana, bodo blazni ali norci koncem oktobra preselili se iz stare „norišnice“ v mestu. Potem se začne po-pravljanje in prezidovanje stare blaznice, za kar je bil deželni zbor dovolil 8000 gold.

— (Imenovanje.) Pravna praktikanta Ernest Ferk in Josip Potrato imenovana sta neadjutiranima adjunktoma na Kranjskem.

— (Knezoškofijskimi duhoven-skimi svétniki) so imenovani gospodje Anton Zarnik, župnik v Naklem, Alojzij Košir, župnik pri Št. Rupertu, Matija Jeriha, spovednik pri uršulinaricah v Škofej Lok in Janez Gne-zda, prefekt v alojzijevišči v Ljubljani. Gosp. Fran Schweiger je bil dne 16. m. m. investiran na župnijo Radovico. G. Jakob Strupi je pre-stavljen kot kooperator v Trnovo. Gosp. Ivan Pfeifer iz Hrastij je šel začasno v pokoj.

— (Priznanje.) C. kr. deželna vlada v Ljubljani je Andreju Percu iz Kovlerj podelila takso 26 gld. 25 kr. zarad tega, ker je dne 18. julija t. l. sè svojo lastno nevarnostjo otel iz vode devetletnega dečka Osvalda.

— (Iz Vipave) se piše, da bode slav-nostno praznovanje 50letnice Nj. veličanstva cesarja Franc Josipa v Vipavi 8. dné t. m., to je, na malega Šmarna dan, in sicer: I. Slo-vesna sv. maša v Logu pri Vipavi ob 10. uri dopóldné, pri katerej poje zbor 40 izvrstnih skedenjskih pevcev slavno znano Riccijevo la-tinsko mašo. II. Velika kmetijska tombola v Vipavi osnovana od vipavske podružnice c. kr. kmetijske družbe ob 1/4. uri popóldne. III. Slavnostna beseda vipavske čitalnice v dvorani na Tabru, zvečer ob 1/2. uri s slavnostnim govorom, dvema gledališkima igrama: „Ena se mora omožiti“ in „Krojač Fips“, s petjem skedenjskega pevskega zbora in plesom. Za odbor vipavske čitalnice: dekan J. Grabrijan, predstojnik. Za odbor vipavske kmetijske po-družnice: R. Dolenc, predstojnik.

— (Iz Cerknice) se nam pošilja va-bilo k slovesnej besedi, katero napravi narodna čitalnica v Cerknici v praznovanje oblet-nice svojega slovesnega odpretja, v sredo, dné 8. septembra t. l. v prostorih gospoda Jožefa Milavca. Pri tej besedi sodelujejo iz prijazo-nosti razen domačih močij tudi p. n. gospa Al-bina Valentova gg. Vojteh Valenta, Pucihar in Al. Lavrenčič, ljubljanski in notranjski pevci. Vstopnina udom je za osobo 30 kr., za dru-žino treh oseb 50 kr., za neude od osebe 50 kr., z družino treh oseb 80 kr. Program je: A. Pri ugodnem vremenu bode izlet na jezero ob 3. uri popóldne. B. Zvečer točno ob 8. uri prične se „slovesna beseda“ in ta s sledečim sporedom: 1. Gerbič: „Zdravljica“, zbor, pojó ljubljanski in notranjski pevci; 2. Slovesni govor g. J. Resmanov; 3. Kocijančič:

„Denes tukaj, jutri tam“, zbor, pojó notranjski pevci; 4. Nedved: „Zvezdi“, zbor z bariton samospevom, poje g. Pucihar in ljubljanski pevci; 5. Deklamacija gospe Albine Valentove; 6. Verdi: „Zastavenička“, iz opere „Trovatore“, poje g. Fr. Gerbič; 7. „Divertissement“, iz opere „Tanhäuser“, igra na citre g. Alojzi Lavrenčič; 8. Eisenhut Gj.: „Tebe zlato ja milujem“, zbor ljubljanskih pevcev; 9. Ipavic: „Domovina“, zbor z tenor- in bariton samospevom, pojó gg. Gerbič, Pucihar, ljubljanski in notranjski pevci; 10. Donizetti: Trospev iz opere „Lucrezia Borgia“, poje gospa M. Gerbičeva, g. Gerbič in g. Valenta; 11. „Berite Novice“, šaloigra v 1 dejanji; 12. Weber: Romanca in arija iz opere „Čarostelec“, poje v kostumu z igro gospa M. Grbičeva. Po besedi bode ples.

— (Ometávan testament.) Tržaška „Edinost“ piše: Nedavno je v Trstu umrla Marija Kalister, vdova znanega bogataša Ivana Kalistra. Ona je dala svojo oporoko ali testament v nemškem jeziku spisati; to oporoko je ona potem v pričo svedokov podkrižala. — Opirajoč se na to, da ranjka nij umela nemškega jezika in da je le potrdila, kar jej je jeden svedokov nasvetoval, vložili so postavni dediči pri tukajšnji c. kr. deželnej sodnji ugovor zoper veljavo te oporoke. Ker zapuščina znaša blizu milijona, utegne biti pravda huda in dolga. Mej tem pa bode premoženje v sodnijskih rokah. Mi vprašamo — piše dalje „Edin.“ — zakaj se nij svetovalo ranjke Mariji Kalister oporoko, to jako važno opravilo vsakega človeka, v slovenskem jeziku napraviti? Od uradnikov zahtevamo, da nam slovenski uradujejo, sami pa si dajemo napravljati pogodbe in druge važne spise v nemškem ali laškem jeziku od takih, ki slovenski ne umejo. Prav zaradi tega se večkrat pripeti, da posebno prosti kmet podpiše ali podkriža, kar on sam ne vé. Nastopek takega postopanja so pravde in prepri. Mi tedaj priporočamo našim domorodcem, naj v pravnih zadevah sveta iščejo le pri zvedenih odvetnikih našega naroda.“

— (Iz odboro ve se je kranjske družbe kmetijske 22. avgusta) poročajo „Nov.“ sledeče: Na vabilo vrtnarskega društva v Gradci se bode, ker je letina o sadji letos na Kranjskem malo prida, družba kmetijska štajerske deželne razstave udeležila le z 9 sort dobrega krompirja, ker na razstavi različnega žlabnega krompirja je družbi vrtnarske posebnost veliko leželo. Ker bode dné 25. septembra v Gradci tudi zbor za ustanovitev avstrijskega sadjerejskega društva, je odbor g. viteza Gutmansthal prosil, naj bi on družbo kmetijsko kranjsko zastopal pri tej skupščini. (Gosp. vitez Gutmansthal je odboru uže odpisal, da rad prevzame to zastopstvo in tudi zastop pri popotnem zborovanji avstrijskih kmetovalcev in gozdarjev.) — Odbornik g. Robič je poročal na vprašanje c. k. deželne vlade o zadevah davka za vino, ki ga pridelajo vinogradniki in ga sami točijo; odbor je odobril njegovo poročilo. — Na vprašanje Vodeta, oskrbnika družbenega vrta: po čim naj prodaja na vrtu pridelano posebno lepo pšenico, svetlo pšenico in pedigree pšenico in pa sibirsko rž, je odbor sklenil, naj pšenico prodaja liter po 20 kr., rž pa po 10 kr. Ker pridelka, za katerega je bil letos le majhen prostor za poskušnjo odločen, nij veliko, družba nij v stanu, niti svoje posebno lepe pšenice niti rži prodajati na veliko mero. — Ker v

deželnej razstavi štajerske bode od 17. do 19. septembra tudi razstava goveje živine, naj bi naši gospodarji šli gotovo lepo blagó ogledat v Gradec.

Razne vesti.

* (Smrt po pijavki.) Iz Berna v Švajci se poroča, da je tam umrl neki sicer zdrav človek, ker so mu pijavke stavili. Zbogga je namreč bolet in zobni zdravnik mu svetuje, naj nastavi na čeljustno meso v usta pijavko. Mož stori to. Kmalu mu začne meso otekati, potem ustni in lice. Druzega dné na večer je pa umrl. Zdravniki so dejali, da mu je pijavka ostrupila kri. Preiskuje se zdaj cela stvar.

* (Skrivnosti stare device.) O strahovitem dogodjaju piše se v novine iz Diršava. Na mostu črez reko Vislo sprehajajoči se ljudje so opazili ob kraji pod mostom neko čedno oblečeno žensko. Skrbno je gledala okolo sebe in pod obleko skrivala neko v ruto zavito reč. Tiho so šli ljudje doli in prišli ravno še ob pravem času, ko je ženska privezala težak kamen na omenjeni zavoj in ga hotela vreči v vodo. Ljudje prično kleti — detomorilko, v katerej so spoznali gospodinjo necega posestnika, vzeli so jo v sredo mej se, ter gnali jo črez most na policijo. Še bolj razdraženi so pa postali, ko je ženska hotela črez most vreči zavoj, skoraj da so jo zadavili. Naposled jej iztrgajo iz rok zavoj, ga razvežejo, in v njem najdejo — crknene mačka. —

Umrlí so v Ljubljani:

30. avgusta: Janez Rome, fabriškega delavca sin, 15 mesecev, na poljanske cesti št. 18, za jetiko.
31. avgusta: Franc Mali, hišni posestnik, 65 let, na sv. Petra cesti št. 36.

Dunajska borza 2. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	72 gld.	95	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	73	80	„
Zlata rente . . .	88	70	„
1860 drž. posojilo . . .	131	—	„
Akcije narodne banke . . .	833	—	„
Kreditne akcije . . .	293	10	„
London . . .	117	75	„
Srebro . . .	—	—	„
Napol. . .	9	35 1/2	„
C. kr. cekini . . .	5	57	„
Državne marke . . .	57	80	„

Javna zahvala.

Prostovoljne požarne brambi v Škofjei loki je blagovolilo darovati za napravo gasilnega orodja slavno I. ogersko zavarovalno društvo 25 gld., potem slavno zavarovalno društvo „Slavija“ 20 gld. in slavno zavarovalno društvo „Assicurazione Generali Adriatica di Sicurtà“ 20 gld. Za te blagodušne darove izrekuje se omenjenim društvom najtoplejša zahvala.

Poveljništvo prostovoljne požarne brambe
v Škofjei loki dné 1. sept. 1880. (417)

Dragutin Triller,
priročnik.

L. Sadar,
glavar.

Razglas.

C. kr. okrajna sodnija v Krškem dovolila je prostovoljno prodajo posestev Vincencij Cotarja, katera leže v sodnijskem okraji Krškem in obstojé:

Iz dveh hiš, dveh vrtov v vikarijatu Krškem, iz vinogradov v Trškei Gori in na Narpeljnu, iz kmetije v Žlapovcu, iz pristave na Gmajni pri Krškem, en del hoste v Johih in en del v Krakovem, ter iz jednega travnika v Verbini.

Dražba je določena na dné 13. septembra, in če bi se ta dan ne prodalo vse, bo dražba po potrebi še prihodnje dni pri dotičnih posestvih.

To se naznanja vsem, kateri želé od tega posestva kaj kupiti, s pristavkom, da leže katastralne pole, inventarni zapisniki in dražbene pogodbe pri tukajšnji c. kr. okrajnej sodnji do dražbenega dneva vsakemu na pregled in da mora sleherni kupec pred dražbo položiti 10 % jemščine (vadium). (413—3)

C. kr. okrajna sodnija Krška,

dné 24. avgusta 1880.

Strune

za gosli, gitare in citre

iz tovarne bratov Kirchner na Dunaji

prodaje

Vaso Petričič,
v Ljubljani.

(418—1)

Za čiščenje in izboljšanje vina

najboljše, najhitrejše in najcenejše sredstvo je

prava francoska žolca.

To, kakor tudi prosti navod, kako se rabi, dobi se zmirom z osebnim ali poštnim naročilom pri A. Hartmannu v Ljubljani, v Luka Tavčarjevi hiši. (273—24)

Najsijajnejši vspeh zagotavljam. Troški za čiščenje znašajo za vsak hektoliter 4 1/2 kr.

Umetne zobe in zobovja

(zobovja z zračnim pritiskom)

prireja po najnovejšem umetnem načinu, ne da bi odstranjeval zobne korenine, brez vsake bolečine, votle zobe pa z dobro tvarino trajno plombira. Zobne operacije brez bolečin izvršuje z omotljenjem z gazom za smejanje (410—3)

zobni zdravnik A. PAICHEL

poleg Hradskega mostu, I. nadstropje.
Ordinuje od 9.—12. in od 2.—5. ure.

Kupčijska učenca.

Jeden ali dva dobro vzgojena učenca, ki znata tudi nemški, sta zdrava, krepka, ter ja veseli kupčija, stara ne nad 14 let, sprejmeta se v dobro vodjene prodajalnici z mešanim blagom. Natančneje pove iz uljudnosti gospod Hartmann v Ljubljani v Tavčarjevi hiši. (414—3)

Marijinceljske kapljice za želodec,

nepresežno izvrstno zdravilo zoper vse bolezni v želodci

in nepresežen zoper neslast do jedi, slabi želodec, smrdelo sapo, napihnenje, kisló podiranje, žilpanje, katar v želodci, zgago, da se ne nareja psek in pšeno in slez, zoper zlatenico, gnjus in bljuvanje, da glava ne boli (če izvira bolečina iz želodca), zoper kró v želodci, preobloženje želodca z jedjo ali pijačo, črve, zoper bolezni na vranici, jetrah in zoper zlato žilo.

Jedna sklenica z navodilom, kako se rabi, stane 35 kr.

Prave ima samo: lekar g. Josip Svoboda v Ljubljani na Preširnem trgu; v Novem mestu lekar g. Dom. Rizzoli.

Svaritev! Ker se v zadnjem času naš izdelek posnemlje in ponareja, zato prosimo, naj se kupuje samo v zgoraj navedenih zalogah in pazi naj se osobito na ta znamenja: Prave Marijinceljske kapljice za želodec morajo imeti v sklenici vtisneno besede: Echte Maria-zeller Magentropfen — Brady & Dostal — Apotheker, sklenica mora biti zapečatená z našim originalnim pečatom, na navodilu za rabo in na zavitku, na katerem je podoba Marijinceljske matere božje, mora biti poleg te podobe utisneno sodnijsko spravljeno varstveno znamenje in zavoj mora biti zapečaten z našim varstvenim znamenjem. Izdelki podobnega ali istega imena, ki nájajo teh znakov istinitosti, naj se zavrzéjo kot ponarejeni in prosimo, naj se nam taki slučají takoj naznájajo, da bodo sodnijski kaznovani izdelovalci in prodajalci. (362—5)

Glavna zaloga v lekarni „zum Schutzengel“, C. Brady, Kremsier.